

Др Оља Мунитлак Ивановић¹ ванредни професор

Универзитет Едуконс Сремска Каменица – Нови Сад

Факултет Пословне економије

МСц. Петар Митић² сарадник у настави

Универзитет Едуконс Сремска Каменица – Нови Сад

Факултет Пословне економије

МСц. Неда Распоповић³ сарадник у настави

Универзитет Едуконс Сремска Каменица – Нови Сад

Факултет Пословне економије

СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ ТРЖИШТА ЖИВОТНОГ ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ*

САЖЕТАК: У садашњим условима пословања, тржиште осигурања у Републици Србији бележи позитиван, али релативно успорен тренд раста. Тржиште животног осигурања у Србији, у последњих неколико година, показује континуиран напредак, али још увек значајно заостаје у поређењу са развијеним европским земљама. Слаба развијеност сектора животног осигурања је директна последица недовољне привредне развијености, неразвијености финансијског

1 olja.ivanovic@educons.edu.rs

2 petar.mitic@educons.edu.rs

3 neda.raspovic@educons.edu.rs

* Овај рад је део истраживачких пројеката под шифрама 47009 (Европске интеграције и друштвено-економске промене привреде Србије на путу ка ЕУ) и (Изазови и перспективе структурних промена у Србији: Стратешки правци економског развоја и усклађивање са захтевима ЕУ) финансираних од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

тржишта, незапослености становништва и неадекватних економских реформи. Значајан проблем је слаба едукација и минимално познавање потенцијала ове врсте осигурања. Рад је тематски подељен на две целине. Циљ рада је да се прикажу кључна обележја и показатељи развоја тржишта животног осигурања у Србији. Акцент је стављен на приказ стања у региону и поређење Србије са земљама окружења у погледу обима премије животног осигурања. У другом делу рада је приказана перспектива даљег развоја овог специфичног тржишта.

Кључне речи: животно осигурање, осигуравајуће компаније, тржиште осигурања

УВОД

Животно осигурање је посебна врста осигурања која подразумева материјалну заштиту појединца од ризика превремене смрти и губитка или смањења способности привређивања. У условима када је пензијски систем по принципу генерацијске солидарности неодржив, неопходно је развијати добровољно пензијско осигурање и осигурање живота, као изворе дугорочне штедње и додатних извора финансирања. Основни значај полисе животног осигурања је у томе што она у исто време представља и осигурање и штедњу. Осигурање живота могу купити појединци (индивидуална полиса) или групе људи, најчешће у оквиру предузећа (групна полиса) (Милорадић и др., 2011., стр. 266-267). Поред функције проширења обавезног (социјалног) осигурања, животно осигурање има значајну улогу у свакој привреди јер се плаћањем премије животног осигурања акумулирају средства која представљају дугорочну, унапред одређену наменску штедњу (Мркшић и др., 2005., стр 15-16). Самим тим, полиса се може употребити на финансијском тржишту и као хартија од вредности и представља битан извор инвестиционих улагања, где се остварује значајан принос.

Законом о осигурању (Закон о осигурању, „Службени гласник РС“, бр. 55/04, члан 9) наведене су врсте животног осигурања:

- Осигурање живота
- Рентно осигурање
- Допунско осигурање уз осигурање живота
- Добровољно пензијско осигурање
- Друге врсте животног осигурања

Најзначајнији фактори развоја животног осигурању су: висина дохотка земље и ниво да животног стандарда; стабилност домаће валуте; развијеност социјалног осигурања у земљи; степен и обим запослености и остале економско-демографске варијабле. Од набројаних фактора најзначајнију улогу има монетарна стабилност, јер промене у куповној снази новца утичу дестимулативно на сваки облик штедње и, сходно томе, представљају једну од најважнијих ограничавајућих детерминанти развоја животног осигурања (Авдаловић, 2007., стр. 62).

Од почетка примене Закона о осигурању из 2004. године тржиште осигурања у Србији је релативно стабилно, са тенденцијом раста, али се и даље суочава са низом проблема. Када се говори о животном осигурању, на његов недовољан развој највећи утицај има низак животни стандард становништва, незапосленост и слаба куповна моћ, али и инфлација односно курс домаће валуте од којих директно зависи ефикасност животног осигурања. Наведене околности, уз последице светске економске кризе, довеле су до тога да степен развоја животног осигурања још увек није на очекиваном нивоу. У реализацији будућих циљева економског раста и развоја животно осигурање ће имати значајну улогу, како у остваривању сигурности појединца, тако и улогом институционалног инвеститора чија средства се користе за финансирање развоја државе. У раду је прво извршена компарација Србије у односу на регион, а потом су приказани показатељи и карактеристике тржишта животног осигурања. У последњем делу приказане су могућности и потенцијали даљег развоја.

ПРЕГЛЕД СИТУАЦИЈЕ НА ТРЖИШТИМА ОСИГУРАЊА У РЕГИОНУ

У контексту анализе стања на тржиштима осигурања у Србији и региону, неопходно је првенствено дати преглед макроекономских индикатора. У Табели 1. приказано је актуелно стање у земљама региона. Подаци указују да је стопа незапослености у Србији, уколико изузмемо ситуацију у Грчкој, знатно виша од других земаља у региону, и износи 23,1%. Најбоља ситуација је у Румунији и Словенији, са стопом незапослености од 7% и 8,9% респективно, док остале земље бележе двоцифрене стопе незапослености. Србија бележи највећу инфлацију у региону, која износи 7,0%. Остале земље имају значајно нижу стопу инфлације.

Табела 1. – Макроекономски индикатори (2012. година)

Земља	Величина популације (милиони)	Реални БДП (промена у %)	Годишња стопа инфлације (у %)	Стопа незапослености (у %)
Грчка	11,3	-6,4	1,5	24,2
Мађарска	9,9	-1,7	5,7	10,9
Словенија	2,1	-2,5	2,5	8,9
Румунија	21,3	0,7	3,5	7,0
Хрватска	4,4	-2,0	2,5	16,2
Бугарска	7,4	0,8	2,5	12,4
Србија	7,3	-1,7	7,0 ⁴	23,1

Извори: *World Economic Outlook 2013* и *Swiss Re, Sigma No 3/2013*

Земље које припадају групи Emerging Europe⁵ су значајно погођене кризом еврозоне, али према пројекцијама се очекује раст, углавном захваљујући побољшању услова у другим деловима Европе (*World Economic Outlook, 2012.*, стр. 65). Све земље у транзицији имају знатно већи тржишни удео неживотних осигурања од животних осигурања (Мунитлак Ивановић и др. 2013., стр. 31)

Тржиште осигурања у Републици Србији се налази у периоду релативне стабилности. Иако се бележи континуирани раст, уколико се узму у обзир земље окружења, уочљиво је да је цео сектор осигурања још увек неразвијен и да се налази знатно испод просека земаља у окружењу. Неразвијеност је још уочљивија при поређењу са земљама Европске уније. У Табели 2. приказани су износи обима премије, као и процентуални удео премије на светском тржишту. Дат је преглед изабраних земаља региона, као и агрегатни подаци за централну и источну Европу, западну Европу, земље чланице Европске уније (ЕУ27) и целу Европу.

Табела 2. – Укупни обим премије у 2012 години

Земља/Регион	Ранг	Обим премије (милиони USD)	Удео на светском тржишту (у %)
Грчка	45.	5.873	0,13
Мађарска	49.	3.298	0,07
Словенија	55.	2.573	0,06

4 Према РЗС годишња стопа инфлације је износила 12,2%.

5 Групи Emerging Europe, према Међународном монетарном фонду, припадају: Турска, Пољска, Румунија, Мађарска, Бугарска, Србија, Хрватска, Литванија, Летонија, Албанија, Босна и Херцеговина, Македонија и Црна Гора.

Румунија	56.	2.287	0,05
Хрватска	61.	1.545	0,03
Бугарска	70.	1.039	0,02
Србија	82.	697	0,02
Централна и источна Европа		72.458	1,57
Западна Европа		1.462.718	31,71
ЕУ 27		1.402.293	30,40
Европа		1.535.176	33,28

Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2013

Према укупној премији осигурања у 2012. години, Србија, са обимом премије од 697 милиона USD, заузима 82. место у Сигма извештају, што је позиционира најлошије у односу на одабране земље региона. Бољу позицију од Србије заузима Бугарска са премијом од 1.039 милиона USD, чиме заузима 70. место у Извештају. Према овом показатељу степена развијености тржишта осигурања, Грчка има најбољу позицију у региону, заузимајући 45. место са обимом премије од 5.873 милиона USD. Уочава се значајна разлика између обима премије између региона централне и источне Европе и западне Европе. У релативном износу, у односу на укупан обим премије у Европи, регион западне Европе обухвата 95,28% укупне премије, док регион централне и источне Европе обухвата свега 4,72% износа укупног обима премије.

Подаци за укупни износ премије као проценат БДП-а и колика је премија по становнику у USD презентовани су у Табели 3.

Табела 3. – Премија као проценат БДП-а и премија по становнику у 2012. години

Земља/Регион	Ранг	Премија као % БДП-а	Ранг	Премија по становнику (у USD)
Грчка	53.	2,36	37.	520,3
Мађарска	51.	2,44	49.	331,5
Словенија	25.	5,46	28.	1.247,7
Румунија	69.	1,44	65.	107,2
Хрватска	50.	2,69	47.	348,4
Бугарска	56.	1,86	63.	139,6
Србија	61.	1,86	69.	96,1
Централна и источна Европа		2,01		223,4
Западна Европа		7,72		2.716,3
ЕУ 27		7,70		2.533,4
Европа		6,73		1.724,4

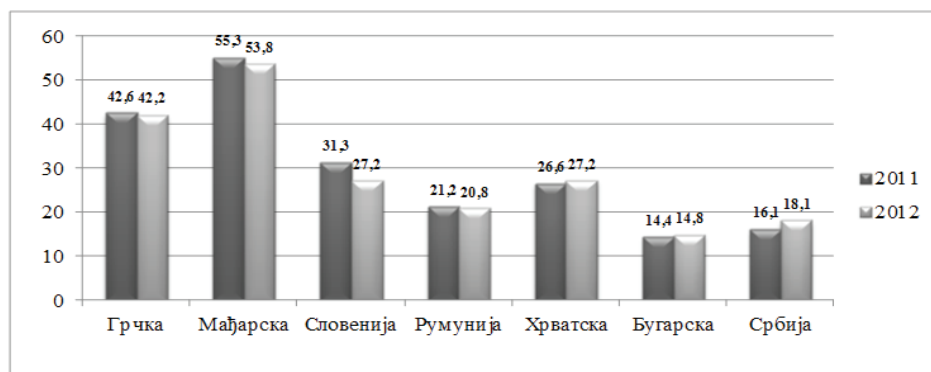
Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2013

Србија, према учешћу премије у бруто домаћем производу (пенатрација осигурања), у 2012. години заузима 61. место са 1,86%, док је 2011. године заузимала 65. место. Најбоље позиционирана земља је Словенија, која са 5,46% учешћа премије у БДП-у заузима 25. место, док најлошију позицију има Румунија, која заузима 69. место са 1,44% учешћа премије у БДП-у. Србија се према овом показатељу налази испод просека земаља централне и источне Европе.

Према премији по становнику (густина осигурања) од 96,1 USD у 2012. години, Србија заузима 69. место у свету, те је најлошије рангирана од свих посматраних земаља. Највише место заузела је Словенија, са 1.247,7 USD премије по глави становника. Ако овај показатељ поредимо са земљама ЕУ, чији је просек 2.533,4 USD, можемо потврдити да је овај показатељ у Србији знатно нижи у односу на просек ЕУ и да је је сектор осигурања у Србији још увек недовољно развијен. Ситуација у Србији је лошија и од просека земаља централне и источне Европе.

Учешће премије животног осигурања у укупној премији осигурања је битан показатељ развијености овог сектора. На Графикону 1. приказана је ситуација у региону у односу на посматрани индикатор за 2011. и 2012. годину. Учешће премије опада у Грчкој, Мађарској, Словенији и Румунији, док позитиван раст бележе Хрватска, Бугарска и Србија. Овај показатељ је у Србији на врло ниском нивоу од 18,1%, посебно када се врши поређење са Грчком (42,2%) и Мађарском (53,8%). Једино је у Бугарској овај показатељ нижи него у Србији и износи 14,8% у 2012. години.

Графикон 1. – Учешће премије животног осигурања у укупној премији (у %)

Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2013; No 3/2012

Анализа података приказаних у Табели 4. указује на чињеницу да је Србија најлошије рангирана и налази се на 78. месту са премијом од 126 милиона USD у 2012. години. Ипак треба нагласити да је забележен пораст обима премије животног осигурања у односу на 2011. годину када је висина премије износила 120 милиона USD. Према обиму премије најразвијенија је Грчка, која са премијом од 2.479 милиона USD заузима 40. место, док је Мађарска само два места иза, са 1.774 милиона USD обима премије животног осигурања.

Табела 4. – Обим премије животног осигурања

Земља	Ранг	Обим премије (милиони USD)	
		2012.	2011.
Грчка	40.	2.479	2.931
Мађарска	42.	1.774	2.193
Словенија	54.	700	942
Румунија	58.	475	554
Хрватска	64.	421	455
Бугарска	76.	153	163
Србија	78.	126	120

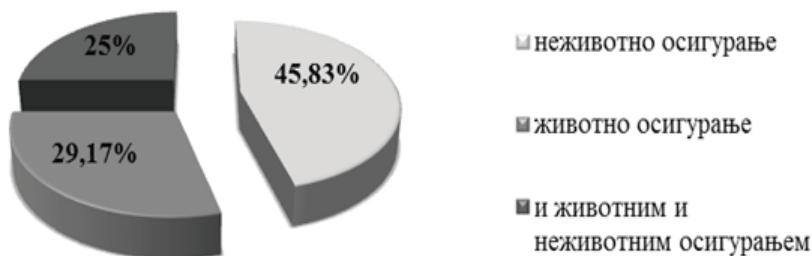
Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2013

Може се очекивати да ће у наредном периоду сектор животног осигурања у Србији остварити бржи раст и да ће се његово учешће у укупној премији осигурања приближити учешћу које имају друге земље из региона. Треба истаћи да у Србији није дозвољена продаја тзв. „unit linked“ производа, специфичне врсте инвестиционих производа које продају друштва за животно осигурање. Ово је, иначе, један од фактора значајног раста и већег учешћа ове врсте осигурања у осталим земљама, нарочито на тржишту Мађарске (*Банке и осигурања у Србији 2001-2011, 2012.*, стр. 113).

ТРЖИШТЕ ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Према извештају Народне банке Србије “Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину” за 2012. годину у Србији послује 28 друштава за осигурање. Њихов број је остао непромењен у односу на претходну годину. Од поменутих 28 друштава, 24 друштва се баве пословима осигурања, док се 4 баве пословима реосигурања.

Графикон 2. – Делатност друштава која се баве искључиво осигурањем

Извор: Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, НБС

Према власничкој структури капитала, од 28 друштава за осигурање 21 је у већинском страном власништву, док је 7 друштава у већинском домаћем власништву.

Поред друштава за осигурање, на тржишту осигурања учествују и (НБС, Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, 2013., стр.8):

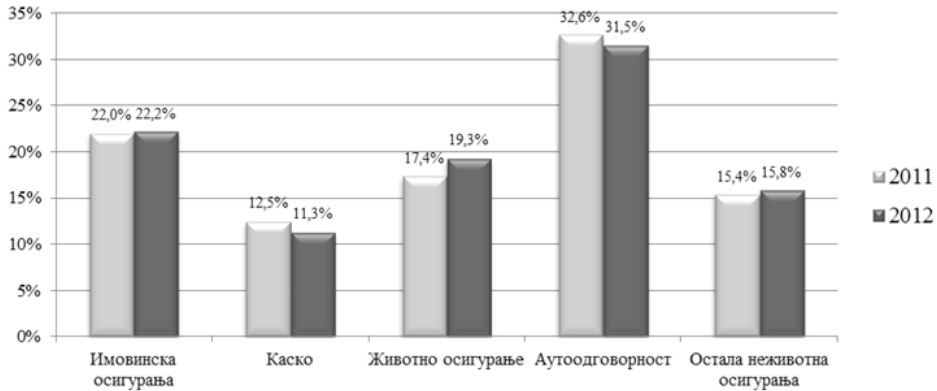
- 19 банака које имају сагласност за обављање послова заступања у осигурању,
- 84 правна лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању),
- 105 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника),
- 14.123 физичка лица су добила овлашћења за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању.

Друштва за осигурање су у 2012. години остварила укупну премију у висини од 61,5 милијарди RSD (540 милиона евра или 713 милиона USD), што је за 7,2% више у односу на премију у претходној години. У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 80,7%, док се учешће животних осигурања повећало са 17,4% у 2011. на 19,3% у 2012. години, захваљујући оствареном порасту од 18,6% у односу на претходну годину (НБС, Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, 2013., стр.9).

Приликом сагледавања укупне премије према врстама осигурања (Графикон 3.) уочавамо да готово једна трећина укупне премије одлази на осигурање од аутоодговорности. Следе различити облици осигурања имовине, а потом и премија животних осигурања. Премија животних осигурања

гурања у 2012. години бележи пораст у односу на претходну годину, те у 2012. износи 19,3% од укупног износа премије, док је у 2011. тај проценат износио 17,4%.

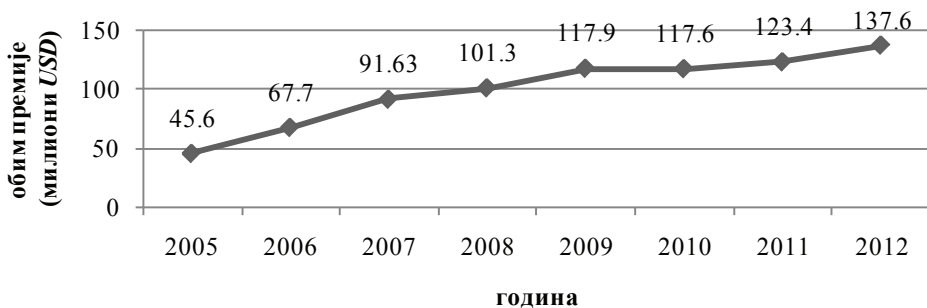
Графикон 3. – Укупна премија према врстама осигурања (%)

Извор: Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, НБС

На графикону 4. приказана је премија животног осигурања у Србији у претходних 8 година. Премија бележи константан раст упркос последицама Светске економске кризе, те је линеарни тренд раста обима премије животног осигурања јасно видљив. То се може објаснити веома ниским степеном развоја ове врсте осигурања, тако да криза није имала толико значајан утицај на овај сегмент тржишта осигурања (*Банке и осигурања у Србији 2001-2011, 2012.*, стр. 110). За све земље у транзицији заједничко је да удео неживотног осигурања има знатно веће учешће од животног осигурања.

Графикон 4. – Премија животног осигурања 2005-2012 (милиони USD)

Извор: Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, НБС

ТРЖИШТЕ ЖИВОТНОГ ОСИГУРАЊА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Ако посматрамо врсте животног осигурања у 2012. години (Табела 5.) уочавамо да је највећи број уговора о осигурању закључен у области осигурања живота и допунског осигурања уз осигурање живота. У осигурању живота остварена је највећа премија. Осигураници су већином закључивали уговоре о мешовитом осигурању (осигурање живота за случај смрти и доживљења), укупно 238.988 уговора о осигурању. Најмање осигураника је приступило рентном осигурању, 13.495 осигураника.

Табела 5. – Преглед врста животног осигурања (2012. година)

	Број осигурања	Број осигураника	Укупна премија (у хиљадама RSD)
Осигурање живота	401.578	427.630	10.306.765
1.1 Осигурање живота за случај смрти	108.992	125.236	511.762
1.2 Осигурање живота за случај доживљења	24.240	24.240	1.043.170
1.3 Осигурање живота за случај доживљења – мешовито осигурање	238.988	248.770	7.222.553
1.4 Осигурање живота са тачно утврђеним роком исплате	22.440	22.440	1.320.361
1.5 Друга осигурања живота	6.918	6.944	208.919
Рентно осигурање	13.495	13.495	533.374
Допунско осигурање уз осигурање живота	332.581	352.681	930.611
Друге врсте животних осигурања	3	23.419	86.650

Извор: Преглед броја осигурања, броја осигураника, премије по врстама и тарифама осигурања за Србију у 2012. години, НБС

Иако у Србији постоји релативно велики број осигуравајућих компанија, тржиште осигурања има умерено висок степен концентрисаности. Табела 6. даје приказ укупне премије животног осигурања по друштвима. У 2012. години 2 друштва су имала учешће 49,1% у укупном портфељу, 5 друштава 35,5% (46,4% премије животног осигурања припада овој групи), а 17 друштава 15,4%. Подаци из претходних година указују на тренд

значајнијег смањења концентрације портфеља, започетог у 2007. години (НБС, Сектор осигурања у Србији, Извештај за 2012. годину, 2013., стр.10).

Табела 6. – Укупна премија животног осигурања по друштвима (у хиљадама РСД)

	Осигурање живота	Рентно осигурање	Допунско осигурање уз осигурање живота	Друге врсте животног осигурања
AxaŽivot	82.452	0	2.677	0
BaslerŽivot	44.838	0	1.916	0
DDOR	389.125	0	46.030	0
DeltaGenOsиг	1.731.125	353.512	118.378	64.910
Dunav	737.507	0	61.264	0
Grave	1.300.602	0	176.181	0
Metlife	82.343	0	5.718	0
MerkurOsиг	348.918	0	40.596	0
SavaŽivotno	59.287	0	3.128	0
SocieteGen	72.312	0	0	0
Triglav	47.476	0	4.078	0
UniqaŽivot	622.303	10.758	53.482	0
Wiener	1.735.614	28.693	139.117	0

Извор: Укупна премија осигурања по друштвима и врстама осигурања за датум 31.12.2012 (НБС)

На крају другог тромесечја 2013. године имовина добровољних пензијских фондова износила преко 18 милијарди *RSD*, што представља пораст од 27% у односу на исти период претходне године. У периоду од 2008. до 2012. године број корисника је највећи раст имао током 2009. и 2011. године, са близу 9.000 односно 8.000 нових корисника респективно. Током 2012. године број корисника се повећао за око 5.000, док је у првој половини 2013. забележен незнатни раст. Током другог тромесечја 2013. забележено је незнатно смањење корисника за 181. (НБС, Сектор добровољних пензијских фондова у Србији, Извештај за друго тромесечје 2013. године, 2013. стр. 13)

Табела 7. – Број уговора и корисника добровољног пензијског осигурања (у хиљадама РСД)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
						T1	T2
Број уговора	201,6	215,7	220,4	234,4	240,4	241,9	241,5
Број корисника	156	165,2	166,8	174,9	179,8	180,9	180,7

Извор: Сектор добровољних пензијских фондова у Србији, Извештај за друго тромесечје 2013. године, Народна банка Србије, септембар 2013.

МОГУЋНОСТИ ДАЉЕГ РАЗВОЈА ЖИВОТНОГ ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

У циљу даљег развоја животног осигурања, неопходно је водити рачуна о циљевима економског раста и развоја и креирању такве економске политике која ће обезбедити стабилно пословно окружење. Према Извештају о економским кретањима у 2013. години (Републички завод за статистику, Економска кретања у Републици Србији, 2013.) укупне економске активности, мерене бруто домаћим производом и исказане у ценама из претходне године, имају реални раст од 2,4 % у односу на претходну годину. Са аспекта животног осигурања велики значај имају подаци да је број запослених већи за 1,4% у односу на 2012. годину и да је стопа незапослености у 2012. години износила 25,5%. Циљана стопа инфлације за децембар 2012. године била је 4% (са дозвољеним одступањем $\pm 1,5$), а износила је 12,2%. У 2013. години очекивана је инфлација од 2,3%, што је мање од циљане инфлације.

Табела 8: Индекси економских кретања (%)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013. (процена)
Стопа раста БДП-а	-3,5	1,0	1,6	-1,5	2,4
Годишња стопа инфлације	6,6	10,3	7,0	12,2	2,3
Стопа незапослености	15,6	19,2	22,2	25,5	24,1

Извор: Економска кретања у Републици Србији, Саопштење 348, Републички завод за статистику, 30.12.2013.

Извозно оријентисана привреда и подстицање инвестиција су императиви за креаторе економске политике у остварењу примарног циља -

излазак из рецесије и економски раст. Осигуравајуће компаније су дале предлог да новац прикупљен од премија осигурања улажу у пројекте од значаја за привреду, а да од државе добију пореске олакшице. На тај начин би дугорочно акумулирана средства животног осигурања довела до привредног развоја, чиме би животно осигурање остварило своју финансијску функцију и значајну улогу у економији државе.

Главни фактор продаје осигурања, заправо, и јесте само поверење у осигуравајућу компанију. Притом, осигуравајуће компаније су у повољнијем положају од банака, јер своје обавезе могу покривати из премија нових уговора из осигурања (Милорадић и др., 2011., стр. 254). Реосигуравајућа компанија Swiss Re је у априлу 2012. године спровела анкету у 14 европских земаља чији је циљ био утврђивање погледа корисника на индустрију животног осигурања (Swiss Re, *Customers for Life*, 2012.). На питање који је главни разлог због кога би узели у обзир куповину овог осигурања, највећи број осигураника је навео могућност озбиљне болести, а затим следи немогућност плаћања дугорочне неге и одржавање стандарда живота након пензионисања. Главни разлог за некуповину осигурања у свим старосним групама је финансијска немогућност испитаника да купе полису, незаинтересованост и у мањој мери неповерење. Ови разлози се могу навести као кључне препреке у развоју животног осигурања у Србији, са посебним нагласком на недовољном информисању. Такође, потребно је упростити процес апликације и захтеве, како би корисницима биле јасне уговорне обавезе. У овој анкети се дошло до охрабујућег податка да прихватање коришћења медицинске документације није велика препрека. По питању приступа, утврђено је да је интернет извор информација којима се највише верује. Такође, корисници више верују информацијама добијеним од породице и пријатеља него финансијским саветницима. Интернет комуникације у Србији су још увек у повоју, а даљу експанзију би осигуравајуће компаније морале да искористе за приближавање корисницима, јер ће се потенцијални купци прво информисати овим путем.

Према препорукама НБС кључне области којима би друштва за осигурања требало да се баве су: адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, јачање транспарентности, стварање доброг односа са клијентима и активности на едукацији потенцијалних осигураника, што је посебно значајно за животно осигурање. У даљем периоду потребно је очувати стабилност сектора осигурања, ускладити законску регулативу са Директивама ЕУ и створити услове за даљи развој овог сектора, са нагласком на развој животног осигурања.

ЗАКЉУЧАК

Пошто се исплаћивање пензија грађанима врши из фонда пензијског осигурања који је заснован на принципу генерацијске солидарности (који је постао неодржив), неопходно је учешће добровољног пензијског осигурања и осигурања живота, као допунских начина за обезбеђивање имовинске сигурности за случај губитка радне способности или смрти. Једна од најзначајнијих препорука Европског извештаја о осигурању из 2012. године је да индустрија животног осигурања треба да сарађује са државним органима како би корисници знали на који начин промене у систему социјалне заштите могу да утичу на њих. На овај начин корисници би имали приступ свим информацијама у циљу налажења алтернативних решења. То је прилика за сектор животног осигурања да повећа своју присутност у јавности и демонстрира своје предности (Swiss Re, *Customers for Life*, 2012.).

Развој животног осигурања ће у великој мери зависити од економских кретања, али и од спремности друштава за осигурање да развијају своје услуге у овом сегменту тржишта који има потенцијал за развој, уз непрекидну едукацију корисника (Мунитлак Ивановић и др. 2013., стр. 36).

Србија остварује помаке у развоју тржишта животног осигурања, упркос незадовољавајућим економским индикаторима, који су главни предуслов развоја овог тржишта. Како Србија буде напуштала процес транзиције, уз раст запослености и животног стандарда, тако ће се и потенцијал за развој животног осигурања повећавати. Надаље, то ће довести до развоја финансијског тржишта у Србији, као и тржишта осигурања у целости.

SUMMARY SITUATION AND PROSPECTS OF LIFE INSURANCE MARKET IN THE REPUBLIC OF SERBIA

In the current business environment, the insurance market in Serbia records a trend of positive, but relatively slow growth. Life insurance market in Serbia, in recent years, shows steady progress, but still lags significantly compared to developed European countries. Poor development of life insurance sector is a direct consequence of the lack of economic development, underdeveloped financial markets, high unemployment rates and inadequate economic reforms. A significant problem is poor education and minimal knowledge of the potential of this type of insurance. The paper is thematically divided into two parts. The aim of this paper is to present the key elements and indicators of life insurance

market in Serbia. Emphasis is placed on the presentation of the situation in the region and on the comparison of Serbia with neighboring countries in terms of the volume of life insurance premium. The second part of the paper shows the perspectives of further development of this specific market.

Keywords: life insurance, insurance companies, insurance market

ЛИТЕРАТУРА:

1. Авдаловић А., *Принципи осигурања*, ФТН издаваштво, Нови Сад, 2007.
2. *Банке и осигурања у Србији 2001-2011*, Business Info Group, jul 2012.
3. *Економска кретања у Републици Србији*, Саопштење 348, Републички завод за статистику, 30.12.2013.,
4. http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/25/67/KS10_2013_srb+lat.pdf
5. Закон о осигурању, „Службени гласник РС“, бр. 55/04
6. Јеремић Љ., Пауновић М., *Компаративна анализа тржишта осигурања у Европској унији, Србији и државама у региону*, Singidunum revija, вол. 8, br. 1, стр. 17-26, 2011.
7. Милорадић Ј., Вученов С., Корданули Б., *Актуелна ситуација на тржишту осигурања Европске уније*, Пословна економија, вол. 8(1), стр. 251-271., 2011.
8. Мркшић Д., Петровић З., *Животна осигурања*, Правна библиотека, Београд, 2005.
9. Мунитлак Ивановић О., Распоповић Н., Митић П., Ракић С., *Analysis of life insurance premium in regard to net income as an influencing factor: The case of the Republic of Serbia*. Индустија, вол. 41(4), стр., 23-37, 2013.
10. Народна банка Србије, www.nbs.rs
11. *Сектор добровољних пензијских фондова у Србији, Извештај за друго тромесечје 2013. године*, Народна банка Србије, септембар 2013.
12. *Сектор осигурања у Србији, извештај за 2011. годину*, Народна банка Србије, април 2012.
13. *Сектор осигурања у Србији, извештај за 2012. годину*, Народна банка Србије, април 2013.
14. Swiss Re, *European Insurance Report 2012, Customers for Life*, 2012.
15. Swiss Re, *Sigma No3/2012*, World Insurance in 2011,
16. http://www.tsb.org.tr/images/Documents/sigma_3_12_en.pdf
17. Swiss Re, *Sigma No3/2013*, World Insurance in 2012,
18. http://media.swissre.com/documents/sigma3_2013_en.pdf
19. *Word Economic Outlook*, Међународни монетарни фонд, октобар 2012.
20. *Word Economic Outlook*, Међународни монетарни фонд, октобар 2013.

RÉSUMÉ

Life insurance is a special type of insurance that implies material protection of an individual's risk of premature death and loss or reduction of earning capacity. At the time when the pension system based on the principle of intergenerational solidarity is unsustainable, it is necessary to develop voluntary pension insurance and life insurance as a source of long-term savings and additional sources of funding.

Since the introduction of the Insurance Law in 2004 the insurance market in Serbia has been relatively stable and growing, but it still faces many problems. When it comes to life insurance, its underdevelopment is to the greatest extent caused by a low standard of living, unemployment and low purchasing power, as well as the inflation and the exchange rate of the domestic currency. The efficiency of life insurance is directly dependent upon these factors. These circumstances, along with the global economic crisis, have led to a degree of life insurance development which is under the expected level.

The process of creating a stable system of life insurance and securing public confidence in this system is currently happening in Serbia. It is necessary to monitor all of the participants in the insurance market to ensure the protection of policyholders and beneficiaries. The development of life insurance will largely depend on economic development, as well as on the willingness of insurance companies to develop their services in this segment of the market. The continuous education of users is also very important.

Овај рад је примљен **13.03.2014.** а на састанку редакције часописа
прихваћен за штампу **14.05.2014.** године.